

Eltűnő szakmák emlékezete

HADOBÁS SÁNDOR

Krisztián Béla – Németh Géza: *A magyarországi iskolarendszerű vájár, bányaelektrolakatos és mélyfúró-kútüzemeltető ipari szakmunkásképzés története.* Budapest, 2006. Bányász Művelődési Intézmények Szövetsége, 310 old. A/5.

A hazai bányászat drámai mértékű visszafejlődése az utóbbi negyedszázadban azzal is járt, hogy eltűntek az iparág egykor meghatározó szakmái. Egyre kevesebben vannak, akik még ismerik a mesterségbeli fogásokat, a szakképző intézetek pedig már évekkel ezelőtt megszüntették az ilyen irányú felkészítést. Hamarosan eljön az idő, amikor csupán az egykori tankönyvek megsárgult lapjai őrzik majd emléküket.

A ma már nem létező magyar bányai ipari szakképzés két jeles személyisége, *Krisztián Béla* és *Németh Géza* talán az utolsó pillanatban vállalkozott arra, hogy összegyűjtse és könyvbe rendezze az oktatás történetére vonatkozó adatokat és dokumentumokat. Munkájuk nem minden előzmény nélkül látott napvilágot, hiszen korábban már számos publikációjukat olvashattuk a szóban forgó témakörben.

A munka elején történelmi visszatekintést olvashatunk, amelynek fejezetcímei a következők: *A vállalkozó ember; A kárpát-medencei bányászat előzményei; A vájár szakmai ismeretek szerveződése.* Ezt követi az 1945 után kibontakozó állami bányai ipari szakmunkásképzés bemutatása. Előbb az általános helyzetet vázolja a szerzők különböző szempontok szerint, majd az oktatás kialakulását és működését taglalják két szakaszban: 1949-től 1956-ig és 1956-tól a közelmúltig. A továbbiakban az intézményrendszer mutatják be. Egyenként szólnak a vájárképző iskolákról: Ajkától Zircig 12 oktatóhelyről tesznek említést. Tudjuk, hogy számos intézetnek tagozatai voltak nagyobb bányásztelepüléseken

(például *Rudabánya, Kurityán* stb.), így ennél jóval több helyen folyt az ifjú bányásznemzedék nevelése.

A későbbiekben megismerkedhetünk a vágárképzés tanszemélyzetével, a szakmai és a közismereti tárgyak tanterveivel, oktatásának módszertani kérdéseivel. Meggyőződhetünk arról, hogy magas színvonalú munkát végeztek az intézetekben tevékenykedő pedagógusok és szakoktatók, mind elméleti, mind pedig gyakorlati téren. Nem véletlen, hogy a magyar bányászok Európa-szerte jó hírnévnek örvendtek. Néhol még napjainkban is igényt tartanak szakismeretükre (pl. *Spanyolországban*).

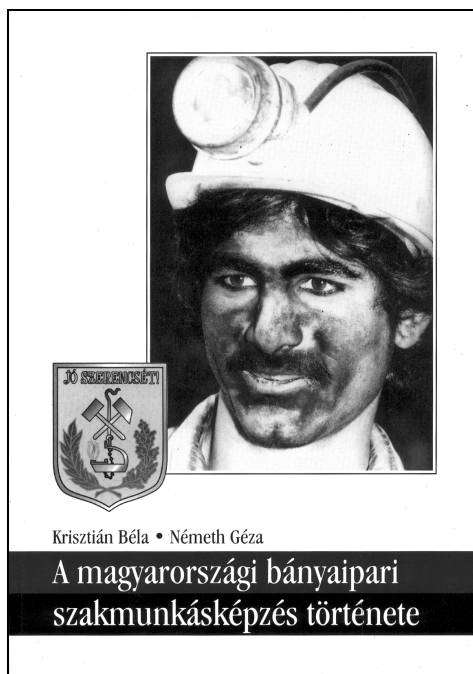
A technikai fejlődés idővel új szakmák megjelenését vonta maga után a bányaiparban is, amivel az oktatásnak lépést kellett tartani. A bánya-elektrolakatosok képzését az egyre inkább tért hódító villamosítás és gépesítés követelte meg az 1950-es években. A vágár mellett ez vált az iparág második legfontosabb foglalkozásává.

A könyvből nem maradhatott ki a mélyfúró és kútüzemeltető szakma oktatástörténetéről szóló fejezet sem. Az előbbire a bányaipar egésze igényt tartott, az utóbbiak viszont csak a kőolaj- és földgáztermelésben kaptak meghatározó szerepet. Olvashatunk kialakulásukról, oktatásuk megindulásának körülményeiről, a tantervekről, a tankönyvekről és sok más érdekességről.

A következő fejezetek hasznosan egészítik ki a munka lényegi részét. (*A BDSZ és a bányászati szakképzés; A bányászati adatszolgáltatás és az oktatás, képzés adatai; Összefoglaló áttekintés – a szakmunkásképzés változásai; Életutak.*) Az utóbbi a magyar bányaiipari szakoktatáshoz kötődő személyek életrajzi adatait közli, és a könyv egyik legnagyobb értéke. 56 pedagógus, mérnök-tanár és a nevelőmunkából részt vállaló sok más képzettségű személy szerepel a lexikonszerű összeállításban, amit bizonyára jelentősen lehetne bővíteni. Szerencsére közülük még sokan közöttünk vannak, és szeretettel őrzik, ápolják a bányaiipari szakképzés és hajdani intézményük emlékét. Néhányan túlléptek ezeken a kereteken, és később magasabb szinten tevékenykedtek, ahol ugyancsak megállták a helyüket (pl. egyetemi oktató, író-újságíró, lapszerkesztő stb.).

Olvasás közben örömmel tapasztaltuk, hogy a szerzők közérthetően, gördülékenyen, választékos magyarsággal adták elő mondanivalójukat, elkerülve az ilyen jellegű munkák legnagyobb buktatóit. Egyetlen dolgot kifogásolhatunk csupán: a fotók nagyon kisméretűek, s ennél fogva a gazdag képanyag nem töltheti be igazán a rendeltetését.

A könyv tartalma jóval gazdagabb, mint ebből a szerény, figyelemfelhívást szolgáló ismertetésből kitűnhet. Hasznosan forgathatják mindazok (vannak még több ezren), akik egykor hallgatói voltak a bányaiipari szakmunkásképző intézeteknek, de érdekes olvasmány lehet a bányászat valamennyi régi és mai szereplője számára is. Köszönet illeti a kiadót, valamint a kötet megjelenését támogató intézményeket és szervezeteket az értékes munkáért.

A könyv címlapja.